

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Conclusio. Itaque serua cor tuum. Ostenditur quòd nulla sit melior
praxis seruandae Conscientiae, quàm eam obseruare & reuereri.
Explicatur quanta sit, quae Conscientiae debetur, reuerentia: ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

§. III.

Conclusio. Itaque serua cor tuum. Ostenditur quòd nulla melior sit praxis seruanda Conscientiæ, quàm eam obseruare & reuereri. Explicatur quanta sit, quæ Conscientiæ debetur, reuerentia; & quanti momenti sit hæc praxis, ad bene accuratèque viuendum.

23. **I**stud denique, vt Salomonice sententiæ fiat satis, inquirendum restat, quæ demum cordis aut Conscientiæ custodia requiratur; aut quâ tandem methodo seruanda sit. Respondeo me non aliam inuenire æquè eximiam, & quæ aliarum multiplicium futura sit origo, quàm magnam de Conscientiæ suæ auctoritate existimationem concipere, atque ingentem ei in omnibus exhibere reuerentiam. Uno verbo dixero: Conscientiam obserua, & Conscientia seruabit te. Neque verò quanta sit eius auctoritas, multis est describendum. Satis enim ex dictis constat, illam esse oculum Dei, eiusque vicarias partes agere; actionum omnium directionem ab eius pendere dictamine; eam desiderijs & cogitationibus etiam secretissimis interesse; ac denique ab eius sententiâ, salutis æternæ causam, hic in terris præjudicari, illamque in extremo iudicio, pro Christi tribunali legitime confirmandam. Tanta itaque cum Conscientiæ tuæ sit auctoritas, eam imprimis obserua.

Obseruanda plurimum est Conscientia, ob magnam quæ pollet auctoritatem.

24. **E**t, quod primum obseruantia est indicium, nihil quidquam actionis institue aut ordire, nisi Conscientiæ iudicium exquisieris. Eam itaque semper consule; tum præsertim, cum affectionum turbulentis motibus agitaris; cum carnis, sibi quod volupe aut commodum est importunis clamoribus exposcentis, petulantiam persentiscis. Id inquam semper Conscientiæ tuæ defer obseruantia, vt eâ inconsultâ aggrediaris nihil: & verò etiam, ab ejus dictamine, ad latum vnguem, non discedas. Sic non facile emoritur Conscientia, dum officij sui, id est iudicandi exercitio semper interest: & voluntas illi promptè discet obedire, cuius jurisdictionem reipsâ quotidie sponte suâ agnoscit & patitur.

Conscientiam semper consule.

Recordare
Conscien-
tiam tibi
semper ad-
esse tuisque
actionibus,
interesse.

Memoria
praesentis
Conscientia
videtur
homini ex-
pediari,
quam praesentis
Dei.

Namquam
in salum
reputa, cui
semper in-
sigilat
Conscien-
tia.

Deinde magnum obseruantiae indicium est, superioris sui con-
spectum reuereri. Hinc quisquis Conscientiam obseruare vult,
istud identidem sibi praestituat, sese in illius, Paedagogi inquam
sui, oculis semper obuersari: & si quidquam superest reuerentiae,
sanè pudebit, Conscientiâ teste, quidquam agere, quod ab eâ no-
ueris non videndum tantummodo, sed & jure merito condem-
nandum. Ingens id erit sceleris frangum, si indomitis carnis a-
nimique affectionibus, ritè applicetur. Scio equidem praesentiam
Dei, saepe & pene perpetuò meditandam, continendis in
officio animi motibus; cum summo fructu ab Ascetis commen-
dari. Sed nescio an hæc Conscientiae suae semper sibi assistentis
memoria, non sit æquæ futura ex re, & forte etiam sceleribus
continendis magis accommoda. Nam praeterquam quòd qui
Conscientiam reueretur, etiam Deo, cujus ea tantum agit par-
tes vicarias, obseruantiam defert; nescio quid id sit, quod lon-
gè facillimè Conscientiae praesentiam nobis praestituimus, utpote
quam sensu ipso percipimus, cujus vocem exaudimus quotidie;
& quam agentem persentimus; cum Dei, cui intersumus & in
quo mouemur, intimam praesentiam, non nisi actu Fidei, aut
ratione à sensibus remotâ admodum, percipiamus: illa autem
praehæc, hominum vsibus est accommodatior; quibus etiam ni-
hil tam familiare est, quam sensu agi, iisque quibus affueuimus.

Itaque Conscientiam ut obserues, assidentem tibi, tuisque actio-
nibus intendentem sapius aspice; sed seriò & non perfunctoriè:
atque ejus praesentiam & auctoritatem pudicè & ingenuè reuerè-
re. D. Ambrosij hoc est monitum, vtile imprimis & graue. *Nemo
igitur, inquit, vel solus, vel cum altero, quidpiam turpe faciat: Et si
solus est, seipsum pro ceteris erubescat.* Praeclara est, quam ex hoc ca-
pite, Virginibus pudicè viuendi institutionem Diuus tradit Basi-
lius. Id sanè sanctissimè eas monet, castè ut agant etiam cum solæ
sunt; neque corporis partes vllas, nudas esse patiantur in con-
clauis exclusis arbitris, quas alieno conspectui sine rubore non fer-
rent esse conspicuas. Denique ita se gerant, prout necessitas fert,
& prout quæ virginem honestam decet, pudicitia. Rationem ad-
jicit hisce verbis, in rem meam. *Etsi enim adsit nemo, ipsa tamen
sibi virgo adest; debetque seipsam reuereri: neque enim quæ reueretur
ceteros, seipsam reuerentiâ indignam judicabit.* Dignam D. Basi-
lio, ejusque pudicitia sententiam! cui & istud libens adderem;
neque

24.

25.

D. Am-
brof. 1.7.
epist. 44.D. Basil. 1.
de Virgino.
paulo ante
medium.

neque enim, *quam reuerentur ceteri*, seipsam reuerentiã indignam iudicabit: neque quæ vllam ab alio pudicitie suæ, ne oculis quidem inferri labem pateretur, vllum etiam à seipsa dehonestamentum feret: ferret autem, si absque necessitate sic ageret, prout à nemine vellet deprehendi.

27. Magna imprimis est hæc obseruatio, non virginibus tantum Castitati corporis conseruandæ admodum necessaria, sed & omnibus, quibus incorruptæ mentis pudicitie, & morum honestati propositum est consulere. Si enim oculis hominum, quibus reuerentiam debes, turpia subtrahis; cui quæso deferenda est maior, quàm Conscientie, quæ & oculus est te tuaque intuentis Dei, & pædagogus actionumque moderator, & tandem iudex? Sanè non vulgarem, hominibusque passim debitam, tantum requirunt sapientissimè Diuus Ambrosius & Basilius: sed *præ ceteris* ille, hic verò *præ omnibus* vult, honorem sibi ipsi à Virgine, & à quocumque homine deferri. Quod quidem ego sic intelligo, vt non singulis tantum hominum, sed & omnibus, id est toti humano generi in vnum collecto locum, minor deferenda sit reuerentia, quàm soli & vnice Conscientie. Neque de hæc re vlla dubitatio relinquatur, siquidem Tract. 18. §. 1. & 3. ostensum est, maioris æstimandam esse Conscientie aut laudem aut vituperium, quàm totius orbis pro suo genio laudantis te iudicia, aut etiam actiones tuas notantis contumelias. Magis ergo erubescendum est, turpiter agere Conscientiã solã teste; quam eã ignorante, si fieri posset, atque insciã sceleris, & spectante totius vrbs, imò orbis teatro ea committere, quæ sint pudori. Hanc itaque existimationem eximiam Conscientie cum altè imbiberis, tum sanè alias seruandæ & obseruandæ Conscientie rationes aut methodos, necesse non est adferre me. Pædagogum habes fidelissimum, qui cuncta ad rem quæ sint, suo loco & tempore edicet. Ipsa tum Conscientia sic obseruata, seruabit te: docebitque securo fidentique, id est, lato animo inter homines versari, neque eorum oculos expauescere, etiamsi secretissima mentis arcana rimarentur non tantum, sed & assequerentur penitus. Quis enim alienos oculos vereatur, qui honorat suos? non expauescit hominum vultus, qui Conscientie præsentiam reueretur; id est, sui sibi que ingeniti in terris Dei.

Conscientia soli maior deferenda est reuerentia, quàm omnium hominum simul collectorum oculis.

Felicem enim verò si ejus oculis placere studeas; miserrimum verò te, conspectum eius si contemnis: nam vt omnium oculos effugas, nulloque alio teste conuinci possis criminis, tamen inquit D. Ambrosius, *abundat locuples testis Conscientia*. Idcirco qui rerum suarum satagit, *fugit etiam mala & opprobria, etiamsi credat non posse conuinci*. Nam etsi clausis parietibus sit coopertus tenebris, sine teste, sine conscio; *habet tamen facti arbitrum, quem nihil fallit, ad quem facta omnia clamant*. Quid deinde? Quod pessimum est, *seipsum unusquisque & animum suum, seuerum iudicem, sui ultorem sceleris, & vindicem criminis habet*. Ita Ambrosius. Et hinc fit, vt præclare obseruat D. Bernardus, vt sit, *nullus de tantâ numerositate spectantium molestior oculus, suo: cuiusque non est aspectus siue in cælo, siue in terrâ; quem tenebrosa Conscientia fugere magis velit, minus possit*. Non latent tenebræ, sed ipse se vident. Ecce quantam Conscientiæ præ omnibus reuerentiam exhiberi Bernardus exposcat: vt pote cui nec in cælo nec in terrâ, Diuinum si excipias, aspectum parem esse asserit, nec minus euitabilem, nec magis formidandum.

D. Amb.
l. 7. Epist.
44.

D. Bern. l.
5. de Con-
sid. c. 1.

Magis erubescendum est peccare in oculis Conscientiæ, quam in Sanctorum conspectu.

Atqui ex his liquidò ego conficio, maiorem peccandi verecundiam debere incurere, solam Conscientiæ intuentis præsentiam, quàm Sanctorum felicitate æternâ fruentium, in scelus, dum committitur, defixi obtutus. Neque si rem penitiùs inspicias, tam heteroclyta videbitur, ac primâ fronte apparet propositio. *Etenim*, vt summam Sancti ex Diuinâ familiaritate, & Dei conspectu, felicitatem dignitatemque obtineant; tamen vicarias apud te Dei vices non obtinent. Atqui illas tamen jure amplissimo obtinet Conscientia. Quis autem tibi venerandus est magis, an is qui Deum videt, an verò is qui apud te Deum agit, & quidem legitimè? *Deinde* Sancti jurisdictione nullâ sunt instructi, actiones tuas vt aut approbent, aut reprehendant; id verò si faciant, charitatis exercent opus, non potestatis. Et tamen Conscientiæ in has, plena omnino competit jurisdictio; & quod vituperat, auctoritate vituperat. *Tertid.* Sanctis actionum tuarum annotatio non est concredita, neque ex eorum actione contra te institutâ, à Christo dicetur jus. Conscientiæ hæc commissa; actoris partes gerit, eiusque sola accusatio habetur legitima, & testimonium authenticum. *Denique*, Sancti in horâ mortis te non propugnabunt

28.

bunt nisi præcibus pro te fufis: Cōscientia verò fe id ipsâ præstabit egregiè; omnibus quæ obuoluentur molestiis, auctoritatem suam interponet, eâque contra Dæmonis insultus reddet imperium. Tanta igitur Conscientiæ apud te majestas cùm sit & imperium, quò nullum majus sub Deo datur; manifestum jam credo esse, majorem etiam ei, præ omnibus, reuerentiam esse deferendam; ac proinde & majorem erubescendi materiam peccatori à Conscientiæ conspectu, quam à Beatorum oculis subministrari. Et tamen, quanto & quàm intolerando pudore suffundendus esses, ô Peccator, si te agente turpiter, non dico totus Beatarum mentium cœtus, sed si vel vnicus tantùm Sanctus compareret, qui te infami vitio operam dantem subito deprehenderet? vt toto corpore expallesceres! vt latebras gemebundus peruestigares! vt te denique, actionemque, jam tibi etiam pudendam, eiurares! Qui sit ergo vt jam parum te pudeat, vbi major peccantem turpiter, Conscientiæ majestas intuetur? Certum mihi est auctoritatem eius te non agnoscere, ad cuius conspectum tam leuiter erubescis,

29.

O vtinam excellentem illam quæ Conscientiæ debetur opinionem, altè animo infixam gereremus! quantâ tum sollicitudine, & curâ quàm exactâ, illi allaboraremus satisfacere & morem gerere! Quàm tunc humani oculi essent despicatui, quibus placere nunc omne est studium! Eos dum euadimus, salua censemus miseri omnia. Hinc in omne nefas, modò occultum sit, tam facilis est prolapsus; hinc cogitationum inhonestarum congeries; hinc desideria impudica; hinc falsimonia & perjurya; hinc machinationes iniustæ; hinc cædes clanculariæ; hinc adulteria; hinc denique scelerum tanta colluies: nihil nunc inausum facit latendi spes, aut fiducia. Interim illam non lates miser, apud quam de malâ notâ insigniri, extrema est infelicitas. Nihil eam præterit, nihil non in acta refert, nullius obliuiscitur, nihil non accusabit. Et tu, qui homines times nil quidquam nocituros, hanc non reuereris quæ Dei vices agit? Infelicem enimerò te, qui non nisi latebris, tuam causam speras te posse defendere: infeliciorum verò, quod latendi fiducia, ad pessima quæque animos faciat, imò audaciam.

LIII 3

Annu-

*Ex parua
Conscien-
tia existi-
matione, in
omne nefas
itur.*

Annulum præstigiis & incantationibus infamem habuisse dicitur Gyges, cuius actu, hominum oculis subtrahebatur. Hoc armatus, quid non est ausus, homo nefarius? Certè Cicerone teste, annuli huius præsidio, reginæ Lydiæ vitium obtulit & stuprum intulit; Regem interfecit, & Lydiæ principatum tyrannus inuasit. Quid de annuli virtute sit, fides fit penes auctores. Non annuli has artes fuisse existimo, vt turpes adulteri celarentur concubitus; sed complicitis fœminæ fœdos amores, & marito exoso in alios procaciter suspirantis amplexus: latendi quæsiuit vias adultera, & facile inuenit. Quidquid sit, audi nunc D. Ambrosium in rem meam. *Da hunc annulum Sipienti, inquit, vt beneficio eius possit latere cum deliquerit; non minus fugiet peccatorum contagium, quam si non possit latere. Non enim latebra sapienti spes est impunitatis, sed innocentia.* Non potuit quidquam in hanc rem dici præclarius.

Cicero l.
3. offic.D. Amb.
1.2. offic.
c.3.

Homines dicunt te esse laude dignum, sed nō faciunt: Conscientia te facit, quod te esse dicit.

Ne itaque tantâ accuratone famæ studeamus; nec de nomine apud homines obtinendo, tam anxie sumus solliciti: sed si quid seruandum est, *omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit;* & non ex bonâ famâ, & malâ interim re. Ex bono nomine consequeris quidem, signari digitis & dicitur, *hic est:* sed quid hoc te iuuerit, si quod diceris non es? Certè aliena dicta nil profunt, quæ nihil superaddunt: quinimo excruciant magis: exprobrant enim tacitè te non esse, qui debueras. At verò Conscientiæ voces æstimandæ sunt quàm maximè: faciunt enim esse te, te esse quod pronuntiant. Neque si virum probum te proclamat Conscientia, id tantum asserit, sed facit asserendo: id enim quæque reipsâ est, probus aut improbus, quod Conscientiæ suæ est testimonio. Ipsam igitur sedulus obserua & reuerere, quoniam *ex ipso vita procedit,* nec qualiscumque tantum vita, sed iucunda prorsus, vegeta, alacris, timoris exors & tristitiæ; denique quæ perpetuam animo sereno inducat tranquillitatem.

30.

Pacem cū Conscientia serua, vt quæcūq; vult.

Animo itaque, Imò & corpori si benè vis, *omni custodia vitam Conscientiæ, eam obseruando, serua:* quoniam ab ipsâ est tota mentis serenitas, quæ corpus etiã suo vigore

31.

gore afficiat. Expertus fortè es, quantos non animo tantum, sed & corpore cruciatus sustinueris; quæ tœdia, quæ fastidia, non mentem solummodò subierint, sed & somnum interceperint, totamque vitam mœrore infecerint, quamdiu Conscientiam passus es infestam: pax iam coaluit, salua est res. Gratulor sanè. Sed cautè amicitiam redintegratam cole; ne si eam rursus irritaris, exprobrat amarissimè, frustra à se impensa studia, & gratiam ab offenso Numine nequidquam tantis laboribus procuratam. Deinde istud age, vt semper in te viuat Conscientia, nullumque in secreto mentis tribunali iustitium intercurrat.

32. Itaque si Conscientia tibi tranquilla est, nullamque de anteactâ vitâ actionem instituat; id est, si nullius tibi sceleris commissi es conscius, quod pœnitudine animi expiatum non sit, teste Conscientiâ: deinde si tam fidelem officiique sui tam studiosam experiris, vt quantociùs periculi te commonefaciat, quoties vel minima occurrit peccandi occasio vel suspicio: denique si stimulos illico & quidem acres admouet, quoties à recto est aberratum: est sanè tibi quod applaudam. Conscientiam habes optimam, pædagogum exactissimum, & cui tutò possis fidere. Non alios habet thesauros orbis, neque delicias alias hæc misera vita, quàm quas, quæ talis est, liberalissimâ manu conferet Conscientia. Paradisus hæc est animæ, atrium cœli, sponsi lectulus, cui dum incumbo, *in pace in idipsum dormiam & requiescam*, quoniam dum Conscientiæ teneris amplexibus circumfundor, *tu Domine singulariter in spe constituisti me.*

Quantum sit Conscientia cui tui possis acquiescere.

Psal. 4.
7.9.10.

33.
ad Rom.
2. v. 13.

Itaque dicamus cum Diuo Paulo: *Gloria, & honor, & pax omni facienti bonum.* Gloria sit apud Deum: apud quem gloriosum esse, solida tantum est gloria: hanc autem nemo asserit, nisi sola Conscientia, cuius vnicum testimonium, tota Pauli est gloria. Deinde honor sit inter homines; qui quantumcumque actionibus hominis probi ac iusti officiant verbis & obganniant; tamen benè agentem, animo laudant taciti, penitusque approbant, quod sint qui, *in simplicitate cordis & sinceritate Dei, & non in prudentiâ carnali, conuersantur in hoc mundo.* Denique pax tibi sit cum teipso; eritque procul-

Conclusio spiritus.

2. Cor. 1.
7.12.

proculdubio, & quidem jucundissima. Etenim voluntas Conscientiæ acquiescit, Conscientia voluntatem habet bonam, id est, in omnibus morigeram, in omnibus sibi obsequentem: itaque indubitata est *pax hominibus bonæ voluntatis*. Neque aliud neque securius gaudium quàm quod ab hâc pace conferitur, in hac lachrymarum valle potest expectari. Hoc igitur læti fruamur; donèc ab hoc exilio translati, ad æterna admittendi sumus gaudia, quorum pignus certissimum, bona, in sinu suo, fert Conscientia.

Ad majorem Dei gloriam.

FINIS.

INDEX